

Eme Laberž

Gde se reka sužava

Prevela s engleskog
Tijana Parezanović

Mono i Manjana
2009.

*Kvebek: „Gde se reka sužava“
na jeziku plemena Mikmak*

*Mojoj majci Žaklin,
koja je volela da čita*

Mari-Anž LEGARE
1879-1918.

u. 1898.

Antonio TREMBLI
1870-1918.

Eduar *o. 1941.*
BUŠAR
1897-1952.

Mari-Žozef
TREMBLI
1899-1956.

Iget
BOREGAR
1926-

Anri
BOREGAR
1927-

Leopold
BOREGAR
1929-

Lilijen
BOREGAR
1934-1998.

u. 1953.

Kris
MORIS

troje dece

o. 1955.

Sesil
LEPEN

Mirijam
Frederik
Kristijan

o. 1952.

Berta
TEBERŽ

troje dece

u. 1956.

Pol
DE RISO
1927-

En
1957-

Iv
BELŠAS

Feliks 1986-
Žil 1990-

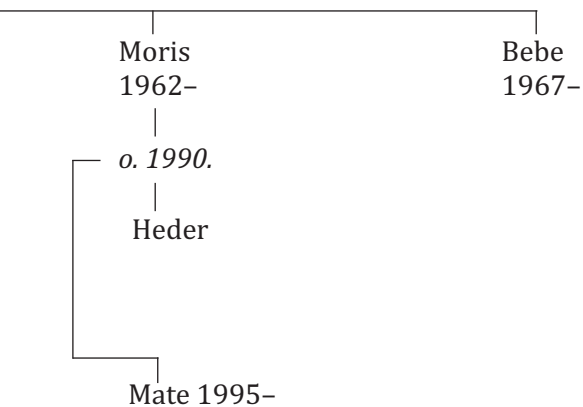
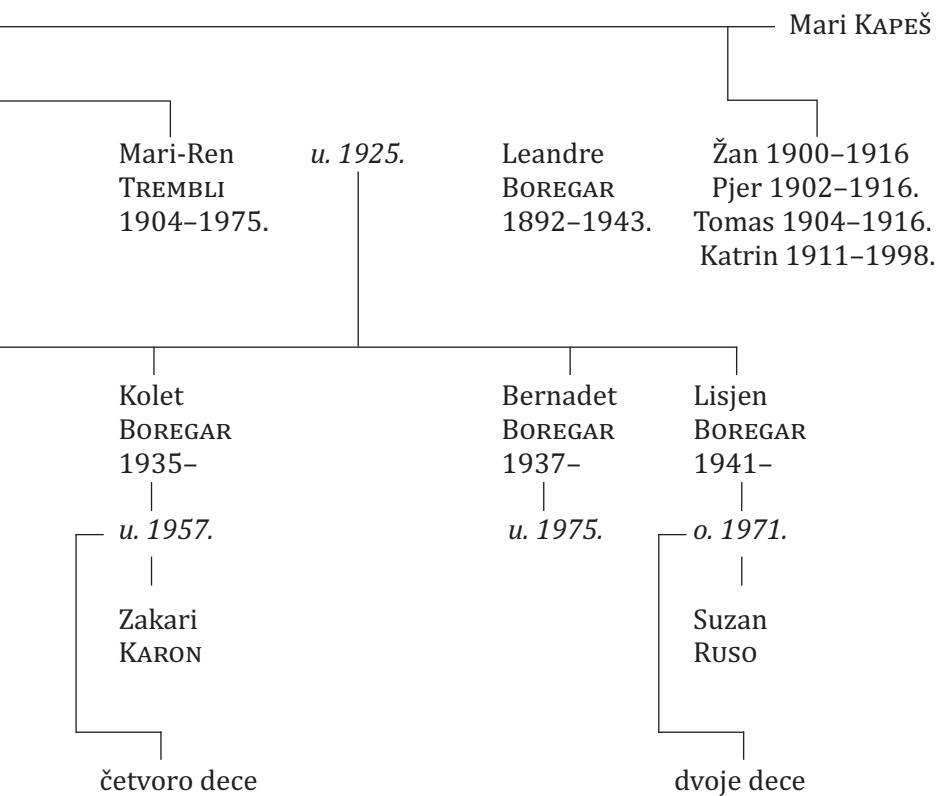
Lusi
1958-

u. 1991.

Loren
MALANFAN

Marion 1991-
Madelon 1993-

Pjero
1960-

*Gde se
reka
sužava*

Nakon počinjenog dela, novembar 1918.

Na čistini je sve tiho i vlažno. Sneg od prethodne večeri otopio se na slabašnom jutarnjem suncu a s mrtvog lišća podiže se lagana izmaglica. Prikolica koju vuče jedan suvonjavi konj provlači se polako šumskom stazom što vodi od Laterijera ka unutrašnjosti. Nova parohija nalazi se šesnaest kilometara južno od grada Čikutimija i reke Sagenaj, u pokrajini Kvebek. Čovek koji drži uzde zviždi i viče na konja koji se propinje, a povici mu ostaju prigušeni zbog tkanine kojom je obmotao lice. Kola su već prilično natovarena telima mrtvih poređanim u dva reda, na brzinu umotanim u prljave čaršave ili iscepane krpe, a dva duboka traga od točkova na stazi puna su blata. Vožnja po grubom terenu drmusa teret na kolima i otkriva desetak belih, ukrućenih stopala s promrzlinama na neuobičajenim mestima.

Pored čoveka koji drži uzde sedi sveštenik u crnoj mantiji. Na grudima mu vise vrećica kamfora i raspeće prikačeno na niz drvenih kuglica. I njegovo je lice skriveno iza maske. Čovek zaustavlja konja kraj oronulog drvenog krsta pored puta, toliko nakvašenog da je gotovo pocrneo, s jednim sasušanim žbunom koji mu se povio u podnožju.

Mrtva tišina ne vlada samo proplankom već i kućom Tremblijevih. Iz odžaka se ne izdiže dim, zavese su navučene, čajnik je prevrnut na svom mestu. Kraj zatvorenih vrata na zid je naslonjena sekira. Pogrebnik prvi silazi s prikolice i vezuje konja za krst, a zatim pomaže ocu Teofilu Puliou da siđe. Sveštenik zadiže mantiju da bi lakše stigao do vrata. Očekujući najgore, krsti se pre nego što pokuca. Još troje mrtvih: Antonio, otac; Mari-Anž, majka; i njihova najstarija ćerka, požrtvovana Mari-Žozef.

„Gospođice Trembli! Êtes-vous là?“¹

Osim konja koji pase žbun, ne čuje se više ništa. Sveštenik kuca još jednom, malo jače, pa nakon nekoliko trenutaka silom otvara vrata. Oči mu se privikavaju na prigušeno svetlo u jednosobnom kućerku i ubrzo uspeva da ugleda Mari-Žozef, leđima okrenutu k vratima, kako kleči kraj jednog od dva kreveta. Glava joj počiva pokraj ruku njene majke, čiji su prsti isprepletani s brojanicom kao u večnoj molitvi. Dva potamnela bakarna novčića prekrivaju joj kapke. Mari-Anž Trembli, rođena Legare, okupana je, obučena i očešljana. Ima na sebi čarape i cipele. Mari-Žozef je bosa, tabana skorelih od prljavštine, u suknji čiji je porub ukrućen od sasušenog blata.

„Gospođice Trembli!“ Otac Teofil Pulio je ponovo tiho doziva.

Mari-Žozef se ne pomiče niti odgovara.

Zabrinut, sveštenik hitro prilazi i dotiče joj rame. Mlada žena vrišti i skače na noge, plašeći tako i sebe i njega. Lice joj je iscrpljeno i bezbojno, izuzev tamnoplavih podočnjaka ispod svetlih očiju.

„Nemojte se plašiti, gospođice Trembli. To sam ja, otac Pulio.“

„Ah, vi ste, oče Pulio“, ponavlja Mari-Žozef i očima pretražuje sobu. Pogled joj pada na potamnelo lice njene majke i ona se krsti, pa slomljena ponovo pada na kolena.

Sveštenik posmatra krevet gurnut uz suprotni zid. Prekriven je dobro zategnutim ćebetom domaće izrade. „Gde vam je otac, gospođice Trembli?“

„Moj otac?“ Mari-Žozef okreće glavu odsutnog pogleda.

Moja kraljica, anđeo moj, Mari Kapeš, Katrin... U trenucima groznice dozivao je njihova imena, a nijednom njeno, Mari-Žozef. Nijednom je nije ni pogledao. Sećaj se mene, zaboravi njega – to su bila poslednja naređenja njene majke. Mari-Žozef je otkotrljala zaraženo telo svog oca iz kuće kroz blato do saonica. Podigla je njegovu sekiru da prekine uzicu kojom su saonice bile vezane za drvo i spustila je svom snagom kako bi presekla i sećanje na njega. Oslobodila je njegove izgladnele pse što su vukli saonice. Divlji poput vukova, njušili su tragove krvi na svežem snegu. To će biti njegova poslednja vožnja u šumu koja se proteže od ivice proplanka sve do najudaljenijih mesta Kraljevine Sagenaja, poslednja vožnja na saonicama s razmazanom crvenom mrljom što se na trenutke nejasno pomaljala i koju je uskoro ugušio mrak.

¹ Fr.: Jeste li tu?

Eme Laberž

„Šta nije u redu, gospođice Trembli?“

„Delo je počinjeno. Njega više nema.“ Glas Mari-Žozef zvuči ravno-dušno.

Otac Pulio sleže ramenima. „Onda ga ostavimo na miru. Vaš otac je odavno okrenuo leđa Gospodu. Možemo samo da se pomolimo za to da njegova duša nađe počinak. Verujem u jednog Boga Oca, Sve-držitelja, Tvorca neba i zemlje...“

„Želite li da zadržite cipele, gospođice Trembli?“ pita pogrebnik nakon poslednje molitve.

DEO PRVI

*J'estime mieulx que aultrement que c'est la terre
que Dieu donna à Cayn.*

Nije teško poverovati da je ovo zemlja koju je Bog dao Kainu.

Prvo Pripovedanje Žaka Kartijea, 1534.
(po otkrivanju obale Labradora)

Prvo pripovedanje: Šeširi

ŠEŠIRI. Veoma jednostavno, oni su razlog postojanja moje zemlje.

Istinu govoreći, šešir nije baš toliko zaslužan, bar nije bio u početku. Trgovina i gramzivost bili su mnogo manje intrigantni motivi koji su pokrenuli Doba otkrića. Halapljivi kraljevi i kraljice Evrope želeli su cimet na zemičkama, so i biber na mesu, i zlato, uvek su želeli što više zlata kako bi finansirali skupe istrebljivačke ratove koji su kidali stari kontinent na delove. Zbog toga su opremili gizdave karavele i unajmili vešte moreplovce za trku preko mora. Kristifor Kolumbo išao je na zapad u ime španskih monarha sve dok se nije sapleo o Karipska ostrva i meksičku obalu. Vasco da Gama išao je na istok u ime kralja Portugala sve dok i on nije naleteo na Meksiko, ali s pacifičke strane. Magelan je otplovio toliko daleko na istok da je usput umro, ali njegov brod se vratio na mesto odakle je porinut, tačnije u Sevilju, i time dokazao da je zemlja okrugla. Međutim, između Istoka i Zapada nalazio se Novi svet, nepredviđena prepreka čije su deliće istraživači krnjili ne bi li naslutili njenu veličinu i oblik dok su krčili sebi put ploveći uzvodno širokim rekama kako bi prodrli unutra. Izveštavali su svoje kraljeve i kraljice o onome što su videli: o zagonetki neverovatnih razmera i beskrajsnih mogućnosti.

Ipak, zar zemlja koja iskače iz šešira ne deluje mnogo privlačnije od one koju je stvorila gramzivost?

* * *